

Tríptic de l'Assumpció

Guillem Colom i Ferrà

*Presentació de Maria Magdalena Obrador
Colom, filòloga i neta del poeta*

El tríptic de l'Assumpció de Maria

En motiu de la declaració de l'Assumpció de Maria com a dogma de fe l'any 1950 pel papa Pius XII, el poeta Guillem Colom i Ferrà (Sóller, 1890-Palma, 1979) va escriure aquest poema en tres cants, *Tríptic de l'Assumpció*. El dogma és la proclama de la Mare de Déu que pujà al cel, en cos i ànima, després d'acabar els seus dies en la terra.

Colom va ser membre destacat de l'Escola Mallorquina. Va néixer a la Vall i allí va iniciar la seva formació intel·lectual i la seva curolla per escriure; ho explica ell mateix (2015, p. 187): «Els meus pares, veient que els jocs m'esgarriaven fins al punt de perdre el seny, determinaren tancar-me dins un col·legi que aleshores s'establí al poble, a cent passes de casa. «Com ajudant de les seves tasques pedagògiques, el director del col·legi s'havia associat un altre capellà jove, mossèn Andreu.» (p. 194) «Ell fou el primer que m'encomanà l'amor al conreu de la llengua vernacla. Bon llatinista, sabia grec més que suficient i sota el seu mestratge vaig començar de bona hora l'aprenentatge del llatí». (p. 195)

A través del seus versos, el poeta Colom ens parla del seu Sóller natal, del qual és fill il·lustre des de 1965. (Lladó 2012) A través dels escrits rememora la vida rural i la vida urbana, la seva generació, els estudis i el treball, els tràgics successos del seu camí de vida, la seva força d'esperit...

Cau lenta, la neu,
cau com en deliri,
clara com el ciri,
blanca com el lliri,
sobre el cementiri
on jeu el fill meu.

Làpida laudatòria a la casa natal de Sóller, al carrer d'Isabel II. Fotografia de G. Carrió

Guillem Colom, a cala Murta (Pollença), davant el monument a Miquel Costa i Llobera, durant un dels recitals de caràcter anual en homenatge al poeta pollencí. Fotografia de l'arxiu familiar

Colom era un home que vivia intensament el llenguatge poètic. L'escriptor Miquel Ferrà i Martorell, nebot seu, el descriu així (2015, p. 14): «És ben sabut dels que el conegueren que sabia aprofitar l'avinentesa d'un acte social, d'una situació preocupant, d'una efemèride per a transformar el seu

sentiment en versos. [...] Fou un poeta vivencial que va saber alternar passatges d'un lirisme molt pur amb la cançó popular i les seves arrels» i va ser un abrandat defensor de la llengua catalana. (Bordoy 2001, p. 11 i Perelló 2005, p. 35)

El professor Pere Rosselló Bover (1996) el situa dins la generació de 1917 i Josep M. Llompart es declarava admirador de l'entusiasme de Colom. En deia: «Vaig conèixer Guillem Colom en el temps de la repressió i la vergonya. Era valent i digne». (Rosselló 1996, p. 269) Miquel Dolç, gran amic seu, el retrata com el que sempre va ser, un home que «va viure plenament i gairebé en exclusiva per a la poesia i a través d'ella per la seva fidelitat». (Dolç 1984, p. 7) Les filles expliquen que no era home de ràdio ni televisió, era un home de feina; sempre es quedava en el seu estudi treballant, sense noció de les hores. L'ofici d'escriptor era la seva vida.

Dolça pàtria nadiua, clara llenca
de terra que confia, espera i creu,
que entre goigs i angoixes l'home trenca
i amb ardor renovada llaura arreu;
amb saó i amb eixut l'hauré cantada
sense repòs. Tant de bo als solcs més pregons
fins on el llaurador enfonsi l'arada
arribi el vot fervent de mes cançons.

L'escriptor Guillem Colom, en una imatge de la dècada del 1970. Fotografia de l'arxiu familiar

Dedicatòria que Guillem Colom escriví a la poetessa Maria Antònia Salvà a l'exemplar del 'Tríptic de l'Assumpció' que s'ha pres com a original per a aquesta edició. Es conserva sota la signatura MAS II-1/70 a la Biblioteca Lluís Alemany-Consell de Mallorca. Fotografia de G. Carrió

«Els valors de la poesia de Colom són principalment formals: llenguatge ric i escollit, versificació rotunda i variada, brillantor i plasticitat de les descripcions.» (Llompart 1964, p. 153) Seguidor d'una estètica romàntica, recerca la perfecció estètica i formal en un retorn a les arrels patriòtiques sempre emmirallat en un món rural tranquil, intimista i subjectiu, amb un ressò del classicisme grecollatí d'Horaci, Virgili i Teòcrit. L'expressió poètica de Colom es perfila guiada pels canons de la serenitat, de l'harmonia i de l'equilibri. (Perelló 2013, p. 8) Deia el poeta: «Fer versos perfectes és gairebé impossible, en conseqüència afanyem-nos el més possible per arribar a la perfecció». (Bordoy 2001, p. 15)

El poeta té voluntat de clàssic, però aquest classicisme se sobreposa, com una crosta, a un evident esperit romàntic. No es tracta d'una sensibilitat de fons romàntic vessada dins esquemes actuals, sinó d'una actitud mental i estètica de tipus romàntic, que s'expressa a més, i a vegades d'una manera del tot conscient, segons els models vuitcentistes. Això explica la predilecció de Colom pels temes que tractaren els poetes de la Renaixença i que ell els desenvolupa a través de formes de sentiment i d'expressió no gaire distintes de les d'aquells, embolcallant-les sovint de

«robatge mistralià». (Llompart 1964, p. 153) És un tret característic que es fa patent en el poema èpic *El Comte Mal* (1950), el mateix any d'edició del *Tríptic de l'Assumpció*, el qual s'emmarca dins l'època més sòlida i prolífica de Colom: «Després dels dols per la mort de la meva mare i del meu fill, i passats els anys d'angúnia de la nostra guerra civil, que amarà el país de sang i llàgrimes, vaig consagrar-me amb més ardor que mai a la meva terra i la seva llengua, amb la frenesia del naufrag que, després de la tempesta, pot recobrar la costa, i d'aquell sentiment terral, exacerbant per tantes proves, sorgiren els llibres de poemes *Cançons de la terra* (1947), *Ofrena mística* (1949), *Terra endins* i *El Comte Mal* (1950)». (Colom 2015, p. 421)

[...]
—Mala bruixa de muntanya,
no et valdrà la teva manya
—s'exclamava ple de fúria, flastomant a perdre el seny—,
que malgrat em costis cara,
per les cendres del meu pare!
t'he d'haver un jorn, cara a cara,
—he d'abatre eixa altivesa i de venjar el teu desdeny!—

Colom era un home profundament cristià, de fortes idees religioses. Als nets i a les netes sovint els deia: «Nins, sempre heu de tenir el cor net i el cap dret!». Vivia a Palma, al barri de la Seu, on anava cada dia a missa de 9 i era amic personal dels membres de la Cúria episcopal. Conten les filles que, de vegades, li deien el «monjo extern», de tan amic que era dels capellans de Ciutat, ja que dia sí i dia també anaven a casa seva per demanar-li consulta i assessorament. Un dels temes als qual va oferir més mestratge i ajuda va ser en l'adaptació de la litúrgia al català de Mallorca, juntament amb el canonge Sacanell. Tenia un llibret d'anotacions de la litúrgia catalana adaptada al parlar illenc i, per exemple, és consell seu mantenir a Mallorca

l'expressió «anyell de Déu» o usar «aigua beneïda» (en comptes d'aigua beneita, que deien a Catalunya, i que aquí tendria un altre significat).

I és precisament per aquest tarannà i per la seva coneixença, que, quan l'any 1950 es va declarar el dogma de fe de l'Assumpció de Maria, el poeta Colom va escriure *ex professo* la composició *Tríptic de l'Assumpció*, publicada llavors com un opuscle (125 exemplars). Ara es

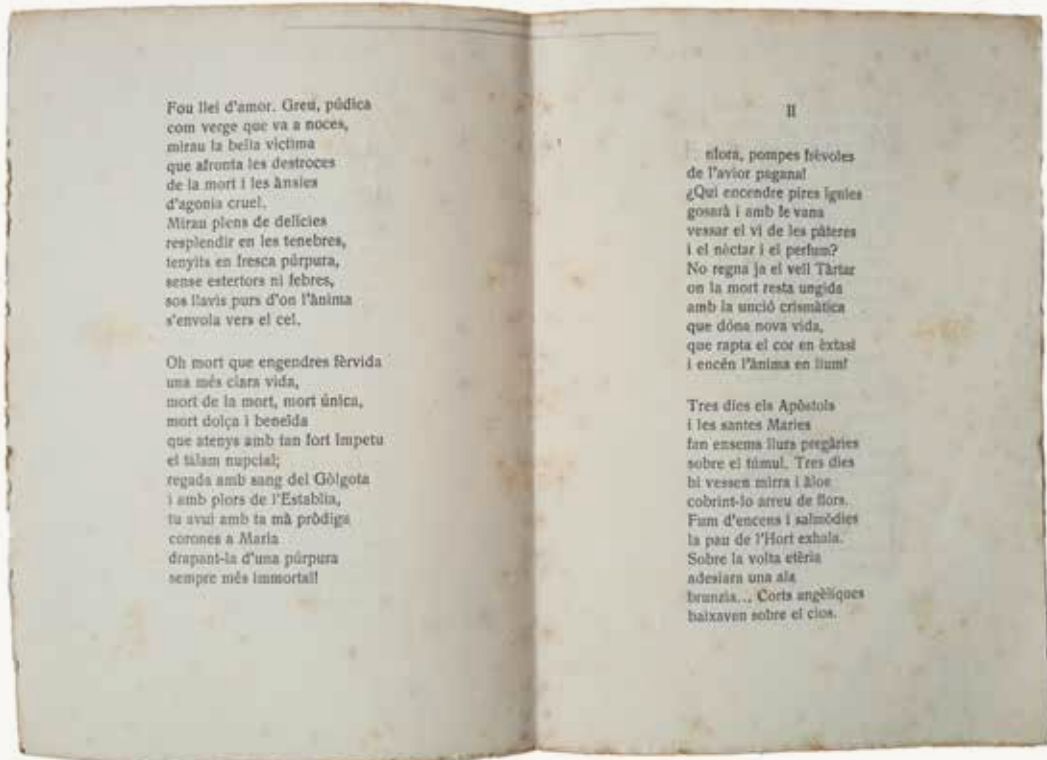

Pati de can Colom, al carrer de can Anglada de Palma. Fotografia de G. Carrió

torna a editar sense que mai hagi estat inclòs en cap recull ni antologia.

La iconografia d'aquesta solemnitat, que significa que la Mare de Déu entra radiant a la glòria del Senyor, es pot resumir en dues grans tradicions: la que prové de l'Orient cristià i que representa Jesucrist que ve a buscar la seva Mare, i la més pròpia d'Occident, que mostra un grup d'àngels portant la Mare de Déu cel amunt. El *Tríptic de l'Assumpció* és una bona mostra d'aquesta segona via, com bé recull la tercera estrofa del cant segon:

[...]
 tal legions angèliques
 en brunzent melodia
 sobre llurs ales ràpides
 enlairen a Maria
 portant-la en plena glòria
 al tàlam de l'Espòs.

**Opuscle del 'Tríptic de l'Assumpció'.
 Biblioteca Lluís
 Alemany-Consell de
 Mallorca. Fotografia
 de G. Carrió**

Tal com deia Joan Pau II, citant sant Pau, no tenim en aquest món una estança permanent; el nostre cos es desfarà, però tenim al cel una altra casa eterna que és obra de Déu (cf. 2C 5, 1-2). Encara que la perspectiva de la mort ens pugui entristir, l'Assumpció de Maria ens dona consol i esperança perquè nosaltres també estem cridats a participar de la glòria pasqual de Jesucrist. A més de lloar la fe, la maternitat divina i la sol·licitud servicial de Maria, ens indica quin és el camí per arribar a la vida per sempre, on ella ja ha arribat i, fonamentalment, aquest camí està format per tres elements: la fe en Déu, l'acolliment de l'altre i el servei generós i abnegat. Ho explicita el poeta Colom en forma de pregària a la primera estrofa del cant tercer:

[...]
 Juntem les nostres ànimes
 avui en un sol rite.
 Firms en la fe apostòlica
 que en nostres cors palpita,

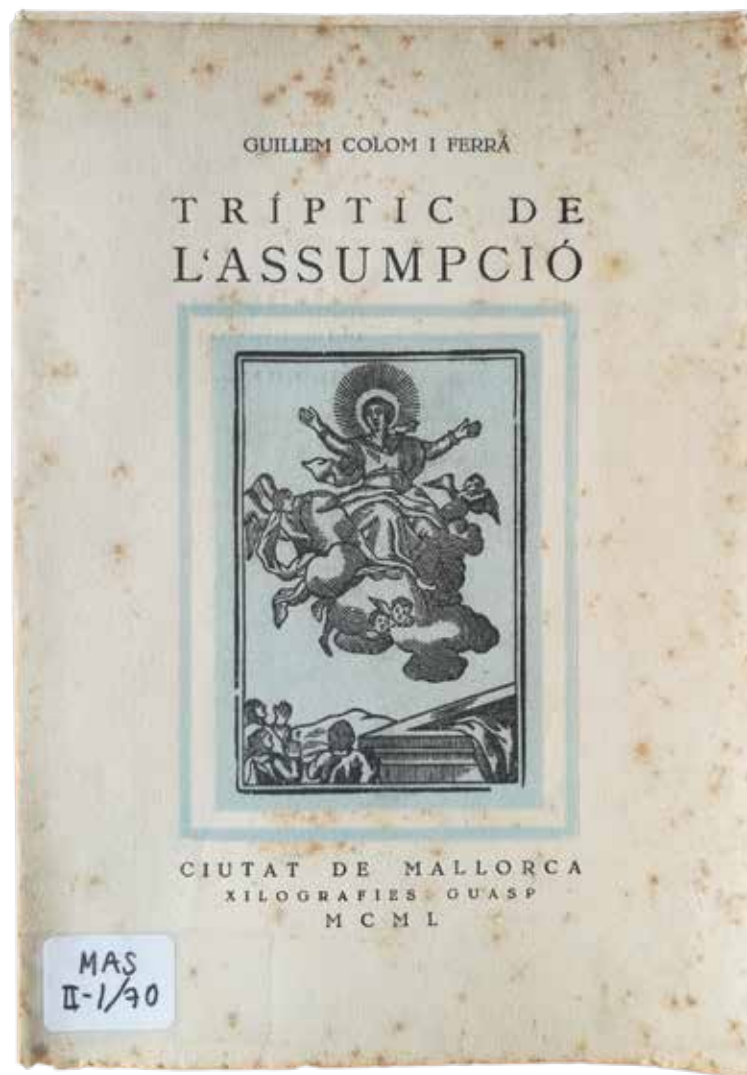
als cants de la litúrgia mesclem la veu, fidels.
Dels Alps fins a la Líbia,
en pau el món o en guerra,
del Rhin fins al Niàgara,
de l'una a l'altra terra,
aclamem tots unànimes
el gran Misteri excels.

Bibliografia

- BORDOY I POMAR, Rafel, «Introducció», dins COLOM FERRÀ, Guillem, *Àguiles. Poema en VIII cants*, Consell de Mallorca, Palma, 2001, p. 11-16
- COLOM I FERRÀ, Guillem, *Entre el caliu i la cendra. Memòries (1890-1970)* (nova edició), El Gall Editor, Pollença, 2015
- DOLÇ, Miquel, «Guillem Colom, una vida votada a la poesia», dins COLOM, Guillem, *Antologia lírica* (a cura de Miquel Gayà i Josep M. Llompart), Moll, Palma de Mallorca, 1984, p. 7-17
- FERRÀ I MARTORELL, Miquel, «Pròleg», dins *Entre el caliu i la cendra. Memòries (1890-1970)* (nova edició), El Gall Editor, Pollença, 2015, p. 13-15
- LLADÓ I ROTGER, Francesc, «Guillem Colom Ferrà», dins QUETGLAS CIFRE, Antoni (coord.), *Fills il·lustres de Sóller*, Ajuntament de Sóller-Promomallorca, Palma, 2012, p. 33-39
- LLOMPART, Josep Maria, *La literatura moderna a les Balears*, Moll, Palma, 1964
- PERELLÓ FEMENIA, Maria Antònia, «Els inicis d'un poeta», dins COLOM I FERRÀ, Guillem, *De l'alba al migdia i altres poemaris (1917-1947). Poesia completa*, vol. I, Consell de Mallorca, Palma, 2013, p. 7-68
- PERELLÓ FEMENIA, Maria Antònia, «Introducció», dins *Els poetes de l'Escola Mallorquina*, Hora Nova, Palma, 2005
- ROSSELLÓ BOVER, Pere, «Aproximació a Guillem Colom», dins *Revista de l'Alguer*, vol. 7, núm. 7, 1996, p. 269-280

Tríptic de l'Assumpció

Guillem Colom i Ferrà

I

Dins sa mortalla càndida,
a la claror dels ciris,
blanca sa faç marmòria
amb la blancor dels lliris,
dorm la Verge puríssima
per sempre més en pau.
Dorm, i l'Espòs dels Càntics
son anell d'or li posa.
Filles de Sion ínclites,
no desperteu l'Esposa!
Callau, arpes i cítares!
Callau, zèfirs, callau!

En ses pupil·les mòrbides,
per sempre al món externes,
hi ha una besllum fúlgida
de les clarors eternes.
Sa mà plena de gràcies
té un dolç estremiment...
¿Fou rapte o bé fou èxtasi
que així la transportava?
¿Fou mística victòria
sobre l'ànima esclava,
martiri o llei novíssima
d'oblació incruent?

Fou llei d'amor. Greu, púdica
com verge que va a noces,
mirau la bella víctima
que afronta les destroces
de la mort i les ànsies
d'agonia cruel.

Mirau plens de delícies
resplendir en les tenebres,
tenyits en fresca púrpura,
sense estretors ni febres,
sos llavis purs d'on l'ànima
s'envola vers el cel.

Oh mort que engendres fèrvida
una més clara vida,
mort de la mort, mort única,
mort dolça i beneïda
que atenys amb tan fort ímpetu
el tàlam nupcial;
regada amb sang del Gòlgota
i amb plors de l'Establia,
tu avui amb ta mà pròdiga
corones a Maria
drapant-la d'una púrpura
sempre més immortal!

II

Enfora, pompes frèvoles
de l'avior pagana!
¿Qui encendre pires ígnies
gosarà i amb fe vana
vessar el vi de les pàteres
i el nèctar i el perfum?
No regna ja el vell Tàrtar
on la mort resta ungida
amb la unció crismàtica
que dóna nova vida,
que rapta el cor en èxtasi
i encén l'ànima en llum!

Tres dies els Apòstols
i les santes Maries
fan ensems llurs pregàries
sobre el tumult. Tres dies
hi vessen mirra i àloe
cobrint-lo arreu de flors.
Fum d'encens i salmòdies
la pau de l'Hort exhala.
Sobre la volta etèria
adesiara una ala
brunzia... Corts angèliques
baixaven sobre el clos.

Com de nous nèctars àvida
l'abella en primavera
d'eixams novells bull fèrvida
desbordant la casera
i vola en bella fúria
pel cimbal ple de flors,
tal legions angèliques
en brunzent melodia
sobre llurs ales ràpides
enlairen a Maria
portant-la en plena glòria
al tàlam de l'Espòs.

Sobre la terra atònica
un crit de goig ressona:
—Oh Jerusalem mística,
ressorgí nostra Dona.
Al cel en cos i ànima
se'n puja aquest matí
entre àngels i cantúries...
Filla de l'etern Pare,
corona de justícia
la ceneix, del Verb mare
i esposa del Paràclit
per segles sense fi—.

III

Juntem les nostres ànimes
avui en un sol rite.
Fermes en la fe apostòlica
que en nostres cors palpita,
als cants de la litúrgia
mescllem la veu, fidels.
Dels Alps fins a la Líbia,
en pau el món o en guerra,
del Rhin fins al Niàgara,
de l'una a l'altra terra,
aclamem tots unànimes
el gran Misteri excels.

Nous llors, noves victòries
pregonin aquest dia.
Nou ordre de centúries
neixi de vós, Maria.
Novella descendència
acorri a vós fidel.
Presa arrancada al Tàrtar,
sens taca nada i morta,
siau torre davídica,
siau mística porta
per on, plena de gràcia,
arribem tots al cel.

Cor fart de vil matèria,
amunt!, nova alba apunta.
Per sobre tanta escòria
els ulls gira a l'Assumpta:
respon al vot unànime
del dogma universal.
Eixuga ja les llàgrimes
que un fred desencís glaça,
i canta l'alta glòria
que mai falleix ni passa
desfent les boires tèrboles
dins la Llum immortal.

Oïu la nostra súplica,
oh Mare, en aquesta hora.
Guaitau dins sa misèria
la Humanitat que plora:
dins ses plagues novíssimes
vessau vostre consol;
domtau les noves Fúries
en sang i foc trempades,
aplacau les discòrdies
contra el Bé redreçades...
Brilli en la terra naufraga
la llum del vostre sol!

Mallorca, 1 de novembre de l'Any Sant 1950

Referència bibliogràfica original: COLOM I FERRÀ, Guillem, *Tríptic de l'Assumpció*, Xilografies Guasp, Ciutat de Mallorca, 1950

Nova referència bibliogràfica: COLOM I FERRÀ, Guillem, *Tríptic de l'Assumpció* (presentació de Maria Magdalena Obrador Colom), dins CARRIÓ I VIVES, Gabriel (coord.), *L'Assumpció de la Mare de Déu*, Consell de Mallorca-Bisbat de Mallorca, Palma, 2021, p. 1-14 [<https://web.conselldemallorca.cat/assumpciodelamarededeu>]

